

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

НЕХМЕ МОХАМАД НАССІФ

УДК 005.35

ДИСЕРТАЦІЯ
ОЦІНКА ВПЛИВУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВА

07 – Управління та адміністрування
073 – Менеджмент

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилення на відповідне джерело

 М.Н. Нехме

Науковий керівник –
Брінь Павло Володимирович,
кандидат економічних наук,
доцент

*Затверджено
для вступу
і надання
дисертації до
Вченої ради
і провадження
05.05.2021р*

Харків + 2021

АНОТАЦІЯ

Нехме Мохамад Нассіф. Оцінка впливу корпоративної соціальної відповідальності на конкурентоспроможність підприємства. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент (07 – Управління та адміністрування). – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Міністерство освіти і науки України, Харків, 2021 р.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Кирпичова, 2.

У дисертаційній роботі розкрито теоретичні засади та науково-методичні підходи до вдосконалення системи управління корпоративною соціальною відповідальністю (КСВ) на промисловому підприємстві та запропоновано конкретні шляхи її використання для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

У першому розділі дисертаційної роботи систематизовано науковий досвід КСВ, проведено дослідження історичного становлення та основних напрямів розвитку КСВ. Встановлено, що розвиток концепції КСВ налічує певні важливі академічні та практичні віхи, при цьому формування методичних засад КСВ спрягло розвитку впровадження концепції у практику підприємств і навпаки, впровадження КСВ спрягло збільшенню наукового інтересу до цього питання та формуванню нових концепції, про що свідчить проведений аналіз історії формування концепції КСВ. У результаті КСВ перетворилася з суто благодійної діяльності, що здійснюється етично відповідальними бізнесменами, на процес організаційної поведінки, який застосовується для підвищення конкурентоспроможності підприємства. У

розділі проведено порівняльний аналіз основних концепцій КСВ (ієрархічної моделі Керолла, модель потрійного критерію (TBL) та теорія стейкхолдерів), кожна з яких має свої особливості. Проведений аналіз теоретичних засад КСВ довів, що саме модель TBL у сукупності приділяє найбільшу увагу усім векторам сталого розвитку підприємства. У розділі шляхом лонгіт'юдного контент-аналізу визначено основні показники оцінки конкурентоспроможності підприємства (темپ зростання чистого прибутку; плинність працівників; рентабельність; прибуток на інвестиції), за якими можна оцінити вплив КСВ на конкурентоспроможність підприємства. Обґрунтовано, що проводити оцінку впливу КСВ на конкурентоспроможність підприємства необхідно не шляхом статичної оцінки, а динамічної, тобто необхідно не просто оцінити стан підприємства відносно інших підприємств галузі, а зіставити динаміку його розвитку з середньою динамікою розвитку підприємств певної галузі.

У другому розділі роботи розглянуто взаємодію принципів Глобального договору ООН та цілей сталого розвитку, доведено, що дотримання принципам КСВ сприяє посиленню конкурентоспроможності держави на світовому рівні, встановлено позитивну кореляцію між ВВП на душу населення та кількістю підприємств країни, які офіційно дотримуються стратегії КСВ (є офіційними учасниками UNGC). Проведено дослідження розвитку України по основних вимірах концепції КСВ та порівняння сучасного стану з країнами Європейського союзу, яке показало позитивні зрушення у результаті реформ в Україні. Для оцінки впливу застосування концепції КСВ на конкурентоспроможність підприємства в умовах економіки України автором відібрано 24 компанії – активних членів UNGC та/або CSR Ukraine. Проведений аналіз показав, що після застосування концепції КСВ згадані компанії суттєво покращили свою конкурентоспроможність у порівнянні з іншими підприємствами відповідних галузей.

У третьому розділі запропоновано ієрархічний підхід щодо визначення найбільш ефективної моделі КСВ для країн з перехідною економікою. У якості

теоретико-методичної бази використано метод аналізу ієрархій. Доведено, що в умовах країн з перехідною економікою найбільш ефективним підходом до реалізації КСВ є модель TBL завдяки високому позитивному впливу на економічні, етичні, політичні, соціальні та екологічні сфери діяльності підприємства. Розглянуто основні стандарти у сфері КСВ та запропоновано механізми впровадження цих стандартів у діяльність підприємств у країнах з перехідною економікою. Запропоновано матрицю визначення ефективного сценарію впровадження концепції КСВ в залежності від ступеню розвитку підприємства, запропоновано три базових сценарії: сценарій виживання (компанія приділяє максимальну увагу економічній, етичній та екологічній сферам КСВ), сценарій стабілізації (додатково приділяється увага соціальній та політичній сферам КСВ) та сценарій розвитку (додатково приділяється увага благодійним заходам). За допомогою використання методичних засад управління бізнес-процесами запропоновано моделі впровадження КСВ в залежності від ступеню розвитку підприємства, автором запропоновано чіткий порядок дій та описано основні інформаційні потоки у процесі практичної реалізації концепції КСВ.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в розвитку теоретичних положень та розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо управління корпоративною соціальною відповідальністю на підприємстві.

Дістала подальшого розвитку періодизація розвитку методології та інструментального апарату КСВ, що на відміну від існуючих підходів розподіляє теоретичні та практичні якісні зміни у феномені КСВ та дозволяє та прогнозувати подальший розвиток наукового напрямку як у теоретичному напрямку, так і у практичному застосуванні.

Розроблено теоретико-методичні підходи до динамічного оцінювання конкурентоспроможності підприємства при застосуванні КСВ, що на відміну від існуючих підходів полягає у порівнянні темпів зміни конкурентоспроможності підприємств до та після офіційного прийняття до використання концепції КСВ з середньогалузевими показниками;

Дістало подальшого розвитку обґрунтування набору показників оцінки конкурентоспроможності підприємства, яке на відміну від існуючих підходів проведено з використанням лонгїт'юдного контент-аналізу наукометричних баз Scopus та Web of Science, що збільшує достовірність та обґрунтованість оцінки конкурентоспроможності підприємства;

Розроблено теоретико методичні засади вибору найбільш ефективної моделі КСВ відповідно до рівня розвитку економіки країни, що на відміну від існуючих підходів побудовано на базі методу аналізу ієрархій та дозволяє обрати модель КСВ для країн з перехідною економікою;

Запропоновано систематизацію взаємозв'язків сфер застосування КСВ, цілей Глобального договору та принципів сталого розвитку, яка на відміну від існуючих розглядає принципи сталого розвитку як на рівні підприємства (ендогенний рівень, прямий вплив на підприємство), так і поза організацією (екзогенний рівень, непрямий вплив на підприємство), що дозволяє спростити впровадження стратегії сталого розвитку та підвищити її ефективність.

Розроблено методичний підхід до впровадження принципів КСВ на підприємстві на рівні бізнес-процесів, що на відміну від існуючих розробок передбачає попереднє визначення сценарію впровадження КСВ за допомогою матричного методу визначення стадії розвитку підприємства та дозволяє залежно від обраного сценарію сформувати портфель ініціатив з реалізації різних завдань КСВ.

Практичне значення отриманих результатів. Основні положення дисертації доведено до рівня конкретних рекомендації, що дає можливість керівникам підприємств приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо впровадження КСВ та використання концепції сталого розвитку для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Практичне значення мають такі розробки: методичні засади динамічної оцінки конкурентоспроможності підприємства; матричний підхід обрання сценарію впровадження КСВ на базі ступеню розвитку підприємства; ієрархічна підхід обрання ефективної моделі КСВ для країн з перехідною економікою; модель

бізнес-процесів щодо впровадження КСВ у практику підприємств. Напрацьовані практики та методи управління КСВ були впроваджені в практичну діяльність фармацевтичної компанії «Здоров'я» (довідка 10418 від 08.02. 2021р.).

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, конкурентоспроможність, стейкхолдери, сталий розвиток, Глобальний договір ООН, стратегія, менеджмент.

Список публікацій здобувача:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1 Brin, P. V., & Nehme, M. N. (2018). Corporate and governmental social responsibility: possible approaches to unemployment reduction. *Бізнес-навігатор*, (2-2), 71-75. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/50102/1/BN_2018_2-2_Brin_Corporate.pdf (Міжнародна індексація журналу: Index Copernicus; Google Scholar; Crossref)

2 Brin, P., & Nehme, M. N. (2019). Corporate social responsibility: analysis of theories and models. *EUREKA: Social and Humanities*, (5), 22-30. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/50106/1/Eureka_SH_2019_5_Brin_Corporate.pdf (Міжнародна індексація журналу: CrossRef, Index Copernicus, WorldCat, DOAJ, ResearchBib, SIS, SCIA)

3 Brin, P. V., & Nehme, M. N. (2019). Historical development of the corporate social responsibility concept *Науково-практичний журнал "Причорноморські економічні студії"*. 48 (3). 7-14 URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/45957/1/PES_2019_48_3_Brin_Historical.pdf (Міжнародна індексація журналу: Index Copernicus; Google Scholar)

4 Брін, П. В., Прокоп, М. В., & Нехме, М. Н. (2019). Динамічне оцінювання конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні*

відносини і світове господарство. 28 (1) С. 62-68 URL:
[http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46137/1/Nauk_visnyk_UNU_2019_28_1_Brin_Dynamichne.pdf)

[Press/46137/1/Nauk_visnyk_UNU_2019_28_1_Brin_Dynamichne.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46137/1/Nauk_visnyk_UNU_2019_28_1_Brin_Dynamichne.pdf)

(Міжнародна індексація журналу: Index Copernicus; Google Scholar)

5 Brin, P., Nehme, M., & Polančič, G. (2020). Corporate Social Responsibility as an Instrument of Increasing Country Competitiveness. *Torun International Studies*, 1(13), 131-150. URL:

[https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/TSM/article/download/TIS.2020.010/25](https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/TSM/article/download/TIS.2020.010/25921)

[921](https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/TSM/article/download/TIS.2020.010/25921) (Міжнародна індексація журналу: IndexCopernicus, CEJSH SHERPA/RoMEO, BazHum, Erihplus, DOAJ)

6 Brin, P., Prokhorenko, O., Nehme, M., & Trabulsi, H. (2020). Strategic contribution of a business process to company's performance. *Journal of Information Technology Management*, 12(3), 82-99. URL:

https://jitm.ut.ac.ir/article_76296_bff9dffe0c0e7bacc739e2ad65b32535.pdf

(Міжнародна індексація журналу: SCOPUS, DOAJ, OAJI, ROAD, ISC, SID.)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7 Nehme M. N. (2019) New percieves for corporate social responsibility approaches in developing countries. Стратегія бізнесу: футурологічні виклики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (20-22 листопада 2019 р., Київ), 352-361. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51608>

8 Nehme M. N. (2019) Corporate social responsibility perspectives. Новини сучасної науки : зб. тез доп. 31-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (03 червня 2019 р., Вінниця), 5-10, URL:

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51609>

9 Brin P. ,& Nehme M. (2020) Corporate social responsibility pillars in the Ukrainian bank industry Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. тез доп. 7-ї міжнар. наук.-практ. конф., (20 березня 2020 р. , Харків), 4, URL: [http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46167/1/Brin_Corporate_social_2020.pdf)

[Press/46167/1/Brin_Corporate_social_2020.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46167/1/Brin_Corporate_social_2020.pdf)

10 Nehme M. N. (2020) CSR and innovation: an integrative role for maintaining sustainability. Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України : матеріали 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф., (14 квітня 2020 р., Кропивницький) 254-256, URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/51611/1/Nehme_CSR_2020.pdf

11 Nehme M. N. (2020) Corporate social responsibility: supporting role for society and government in emergency cases. Сучасні технології менеджменту, інформаційне, фінансове та облікове забезпечення розвитку економіки в умовах євроінтеграції : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., (16-17 квітня 2020 р., Черкаси), 417-419. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51613> .

12 Brin P., & Nehme M. N. (2020) The integration between corporate social responsibility and sustainable development goals Стратегічні імперативи сучасного менеджменту : зб. матеріалів 5-ї міжнар. наук.-практ. конф., (23-24 квітня 2020 р., Київ) 177-181. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46142/1/Brin_The_integration_between_2020.pdf

13 Brin P., & Nehme M. N. (2020) Corporate social responsibility: an urgent need for mandatory activating. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку : матеріали 2-ї Міжнар. наук.-практ. конф., (28 квітня 2020 р., Херсон), 384-386. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/51607/1/Brin_Corporate_2020.pdf

14 Nehme M. N. (2020) Corporate social responsibility: tactics for sustainability World development of science and technology : abstr. of the 2th Intern. sci. and practical conf., (May 18-19, 2020, Chicago), 43-48. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51614>.

15 Brin P. ,& Nehme M. (2020) Organizational-economic mechanism of introducing corporate social responsibility approach in a company. Стратегічні

пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища : матеріали 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (25 вересня 2020 р., Одеса) 7-10, URL:

http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/48545/1/Brin_Organizational_2020.pdf

16 Брінь П. В., & Нехме М.Н. (2020) Динамічне оцінювання конкурентоспроможності підприємства при використанні інструментів корпоративної соціальної відповідальності . Проблеми формування та реалізації регіональної економіки : зб. матеріалів 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф., (26 вересня 2020 р. Запоріжжя) 41-45. URL:

http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/48490/1/Brin_Dynamichne_otsiniuvannia_2020.pdf

17 Нехме М. Н. ,& Брінь П. В. (2020) Стандартизація у сфері корпоративної соціальної відповідальності Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доп. 28-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD–2020 (28-30 жовтня 2020 р., Харків), 216. URL:

http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/49246/1/MicroCAD_2020_Nekhme_Standartyzatsiia.pdf

18 Брінь П. В., & Нехме М. Н. (2020) Корпоративна соціальна відповідальність: сучасний погляд Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доп. 28-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD–2020 (28-30 жовтня 2020 р., Харків), 47. URL:

http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/49245/1/MicroCAD_2020_Brin_Korporatyvna.pdf

ABSTRACT

Nehme Mohamad Nassif Assessment of the impact of corporate social responsibility on the competitiveness of the enterprise.

Thesis is submitted for obtaining scientific degree of Doctor of Philosophy, specialty 073 – Management (07 – Management and administration). – National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2021.

The thesis is available at the library of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" at 61002, Kharkiv, Kirpichova str., 2.

The theoretical foundations and scientific methodological approaches to the management system improvement of Corporate Social Responsibility and competitiveness at an industrial enterprise are developed in the thesis.

The first section of the thesis systemizes the historical formation of CSR concepts and theories. It is established that the development of CSR passed through valuable academic and practical milestones. It is substantiated that the formation of the methodological principles led to the practical development of implementing CSR for enterprises. The section provided a comparative analysis for the basic concepts of CSR (Carroll's hierarchical model, the Triple Bottom Line, and stakeholder theory), where every theory has its characteristics. The analysis of the theoretical principles of CSR proved that the TBL model pays considerable attention to all vectors of sustainable development of an enterprise. The longitudinal content analysis identified the main indicators of assessing the competitiveness of an enterprise “growth rate of net income; employee turnover rates; profit margin; return on investment”. It is substantiated with the necessity to assess the impact of CSR on the competitiveness of an enterprise not by a static method, but by a dynamic one. It is concluded that there is a necessity to assess the state of the enterprise relative to

other enterprises and to compare the dynamics of its development with the average development of enterprises.

The second section of the thesis examines the interaction between the principles of the United Nations Global Compact and the sustainable development goals. The scientific and methodological approach is developed, and the contribution of CSR principles to strengthen competitiveness and achieve development on the enterprise level and country-level is substantiated. On the national level, according to investigation toward ethical, political, ecological, and social international indicators, it is found that Ukraine achieved slight progress comparing to other countries in the European Union. It is realized that there is a need to adhere to CSR principles starting from industrial enterprise for achieving rapid progress. Since the industrial sector is the base to improve the gross domestic product, there is a need to make reforms according to CSR principles on the industrial enterprises level. On the example of the formed sample from 24 enterprises operating in the pharmaceutical, Argo industrial, electric energy, food and beverage, and metallurgical industries, it is found that there is a positive correlation between adhering to CSR principles and the rapid progress regarding some competitiveness indicators (growth of Net Income, return on investment, employee turnover rates, and profit margin rates). The enterprises significantly recorded an improvement in the competitiveness indicators concerning other relevant companies operates in the same industry.

The third section of the thesis includes an analytical hierarchical approach to determine the most adequate CSR model for industrial enterprises operating in an emerging economy context. The results showed that the TBL model conditions provide an effective and high positive impact on economic, ethical, political, social, and environmental areas for enterprises operating in an emerging economy context. The author formed a consolidated management process model framework for integrating international certified management standards of CSR principles in an industrial enterprise. The author used the internal-external matrix to determine the growth level of an enterprise. The results showed that there are three basic scenarios for implementing CSR in industrial enterprises. The survival scenario where an

enterprise should give maximum attention to economic, ethical, and environmental spheres of CSR; The stabilize scenario where an enterprise should give additional attention to social and political spheres of CSR; The growth scenario where an enterprise should add philanthropic attention to CSR spheres. The results revealed a clear description of the procedures and flow of information in the practical implementation process of the CSR concept in three industrial companies in Ukraine (Zdarovia company, Optimus company and Olymp company).

The scientific novelty of the conducted research is the development of theoretical provisions and scientifically grounded recommendations for the management of implementing corporate social responsibility at an industrial enterprise.

Enhancement for the theoretical and methodological principles of sustainable development strategy. Unlike existing approaches, the principles have been integrated with the scope of CSR, the UN Global Compact, and the Sustainable Development Goals. Such integration significantly clarifies the use of sustainable development strategy at both the enterprise level and the state level.

Periodization for the evaluation of CSR methodology has been further developed. Disparate from existing approaches, disturbing and analyzing theoretical and qualitative changes in the CSR field allow to envisage conceivable future for improving theoretical and practical aspects of CSR.

Ameliorate the theoretical and methodological approaches of CSR for the dynamic assessment of enterprise competitiveness. Discrepant to existing approaches, such an assessment provides an apparent comparison for the rate of change of enterprise competitiveness before and after the official adoption of the concept of CSR with the industry averages;

Adherence to set of indicators for assessing the competitiveness of the enterprise has been carried out. However, and distinctly from existing researches, it was conducted via longitudinal content analysis of scient-metric databases of Scopus and Web of Science. Such demonstration embraces the reliability and validity of assessing the competitiveness of the enterprise;

Reliance on theoretical and methodological bases to choose the most appropriate model of CSR in accordance with the economic development level of the country. Despite other investigations toward this dilemma, the analytical hierarchy approach has been used, where it allows to target an appropriate CSR model for emerging countries.

The conceptual provision for the implementation system and the managerial system of CSR at the enterprise level has been developed through a clear business process model. Heterogeneously to the existing approaches, the conceptual provision provides a preliminary definition for developing the enterprise development scenario using a matrix method.

Practical significance for the results has been identified. The main provisions of the dissertation are brought to the level of specific recommendations, which allows business leaders to make clear management decisions on the implementation phase of CSR, and to use sustainable development practices for strengthening enterprise competitiveness. The following developments have been practically valued: methodical basic of a dynamic estimation of competitiveness of the enterprise; matrix approach to choose the appropriate scenario of CSR implementation based on the degree of enterprise development; hierarchical approach to target an appropriate CSR model for countries with economies in transition; business process model for effective implementation of CSR at the enterprise level.

The developed practices and methods of CSR management were implemented in the practice of the pharmaceutical company «Zdarovia» (reference № 10418 , 08/02/2021)

Key words: corporate social responsibility, competitiveness, stakeholders, sustainable development, UN Global Compact, strategy, management.

List of Ph.D. candidate's publications.

Scientific papers in which the main scientific results of the thesis are published:

1 Brin, P. V., & Nehme, M. N. (2018). Corporate and governmental social responsibility: possible approaches to unemployment reduction. *Biznes-navihator*, (2-2), 71-75. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/50102/1/BN_2018_2-2_Brin_Corporate.pdf (International Journal Indexing: Index Copernicus; Google Scholar; Crossref)

2 Brin, P., & Nehme, M. N. (2019). Corporate social responsibility: analysis of theories and models. *EUREKA: Social and Humanities*, (5), 22-30. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/50106/1/Eureka_SH_2019_5_Brin_Corporate.pdf (International Journal Indexing: CrossRef, Index Copernicus, WorldCat, DOAJ, ResearchBib, SIS, SCIA)

3 Brin, P. V., & Nehme, M. N. (2019). Historical development of the corporate social responsibility concept *Naukovo-praktychnyi zhurnal "Prychornomorski ekonomichni studii"*. 48 (3). 7-14 URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/45957/1/PES_2019_48_3_Brin_Historical.pdf (International Journal Indexing: Index Copernicus; Google Scholar)

4 Brin, P. V., Prokop, M. V., & Nehme, M. N. (2019). Dynamichne otsiniuvannya konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Dynamic assessment of the competitiveness of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny i svitove gospodarstvo*. 28 (1) C. 62-68 [in Ukrainian] URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46137/1/Nauk_visnyk_UNU_2019_28_1_Brin_Dynamichne.pdf (International Journal Indexing: Index Copernicus; Google Scholar)

5 Brin, P., Nehme, M., & Polančič, G. (2020). Corporate Social Responsibility as an Instrument of Increasing Country Competitiveness. *Torun International Studies*, 1(13), 131-150. URL: <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/TSM/article/download/TIS.2020.010/25921> (International Journal Indexing: IndexCopernicus, CEJSH SHERPA/RoMEO, BazHum, Erihplus, DOAJ)

6 Brin, P., Prokhorenko, O., Nehme, M., & Trabulsi, H. (2020). Strategic contribution of a business process to company's performance. *Journal of Information Technology Management*, 12(3), 82-99. URL: https://jitm.ut.ac.ir/article_76296_bff9dffe0c0e7bacc739e2ad65b32535.pdf

(International Journal Indexing: **SCOPUS**, DOAJ, OAJI, ROAD, ISC, SID.)

Scientific works that certify the approbation of the dissertation materials:

7 Nehme M. N. (2019) New percieves for corporate social responsibility approaches in developing countries. *Stratehiia biznesu: futurolohichni vyklyky : zb. materialiv Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf.*, (20-22 November 2019, Kyyv), 352-361. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51608>

8 Nehme M. N. (2019) Corporate social responsibility perspectives. *Novyny suchasnoi nauky : zb. tez dop. 31-yi Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf.* (03 June 2019 , Vinnytsia), 5-10, URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51609>

9 Brin P. ,& Nehme M. (2020) Corporate social responsibility pillars in the Ukrainian bank industry *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky : zb. tez dop. 7-yi mizhnar. nauk.-prakt. konf.*, (20 March 2020 , Kharkiv), 4, URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46167/1/Brin_Corporate_social_2020.pdf

10 Nehme M. N. (2020) CSR and innovation: an integrative role for maintaining sustainability. *Konkurentospromozhna model innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy : materialy 3-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf.*, (14 April 2020, Kropyvnytskyi) 254-256, URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/51611/1/Nehme_CSR_2020.pdf

11 Nehme M. N. (2020) Corporate social responsibility: supporting role for society and government in emergency cases. *Suchasni tekhnolohii menedzhmentu, informatsiine, finansove ta oblikove zabezpechennia rozvytku ekonomiky v umovakh yevrointehratsii : zb. tez dop. Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf.*, (16-17 April 2020, Cherkasy), 417-419. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51613> .

12 Brin P., & Nehme M. N. (2020) The integration between corporate social responsibility and sustainable development goals Stratehichni imperatyvy suchasnoho menedzhmentu : zb. materialiv 5-yi mizhnar. nauk.-prakt. konf., (23-24 April 2020., Kyyv) 177-181. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/46142/1/Brin_The_integration_between_2020.pdf

13 Brin P., & Nehme M. N. (2020) Corporate social responsibility: an urgent need for mandtaory activating. Modernizatsiia ekonomiky: suchasni realii, prohnozni stsenarii ta perspektyvy rozvytku : materialy 2-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (28 April, 2020 p., Kherson), 384-386. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/51607/1/Brin_Corporate_2020.pdf

14 Nehme M. N. (2020) Corporate social responsibility: tactics for sustainability World development of science and technology : abstr. of the 2th Intern. sci. and practical conf., (May 18-19, 2020, Chicago), 43-48. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51614> .

15 Brin P., & Nehme M. (2020) Organizational-economic mechanism of introducing corporate social responsibility approach in a company. Stratehichni priorytety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh instytutsiinykh peretvoren hlobalnoho seredovyshcha : materialy 9-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (25 September 2020, Odesa) 7-10, URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/48545/1/Brin_Organizational_2020.pdf

16 Brin P., & Nehme M. (2020) Dynamichne otsiniuvannia konkurentospromozhnosti pidpriemstva pry vykorystanni instrumentiv korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [Dynamic assessment of the competitiveness of the enterprise using the tools of corporate social responsibility]. Problemy formuvannia ta realizatsii rehionalnoi ekonomiky : zb. materialiv 3-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., (26 September 2020 p. Zaporizhzhia) 41-45. [in Ukrainian] URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/48490/1/Brin_Dynamichne_otsiniuvannia_2020.pdf

17 Nehme M., & Brin P. (2020) Standartyzatsiia u sferi korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [Standardization in corporate social responsibility] Informatsiini tekhnolohii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia : tezy dop. 28-yi mizhnar. nauk.-prakt. konf. MicroCAD–2020 (28-30 October 2020 p., Kharkiv), 216. [in Ukrainian] URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/49246/1/MicroCAD_2020_Nekhme_Standartyzatsiia.pdf

18 Brin P., & Nehme M. (2020) Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist: suchasnyi pohliad [Corporate social responsibility: a modern view] Informatsiini tekhnolohii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia : tezy dop. 28-yi mizhnar. nauk.-prakt. konf. MicroCAD–2020 (28-30 October 2020 p., Kharkiv), 47. [in Ukrainian] URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/49245/1/MicroCAD_2020_Brin_Korporatyvna.pdf

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	9
1.1 Історичне становлення та основні напрями розвитку КСВ	9
1.2 Дослідження основних теоретичних моделей КСВ	31
1.3 Вплив соціальної відповідальності на конкурентоспроможність підприємства	42
Висновки до розділу 1	59
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА СВІТОВОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ	62
2.1 Трансформація принципів КСВ у міжнародні стандарти як засіб підвищення конкурентоспроможності країни	62
2.2 Аналіз сучасного стану КСВ в Україні	75
2.3 Динамічна оцінка впливу КСВ на конкурентоспроможність підприємств України	93
Висновки до розділу 2	103
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	105
3.1 Вибір найбільш ефективною моделі КСВ для країн з економікою, що розвивається	105
3.2 Управління бізнес-процесами підприємства при впровадженні концепції КСВ	118
3.3 Особливості впровадження концепції КСВ у практику підприємств України	132
Висновки до розділу 3	146
ВИСНОВКИ	148
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	152
ДОДАТКИ	179